

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1940

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
46 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 46
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΙ

13-5-1842: Γέννηση του Μασσενέ.

Ἡ 24 Φεβρουαρίου 1848 ἦταν μιὰ μέρα φοβερή γιὰ τὸ Παρίσι. Ἡ ἐπανάσταση εἶχε ξεσπάσει, τὰ κανόνια βροντοῦσαν μπρὸς στὸ παλάτι τοῦ Κεραμικοῦ κι' ὁ ὄχλος, ἀρρατωμένος, ζητοῦσε τὴν παραίτηση τοῦ Λουδοβίκου-Φιλίππου. Ἡ ὁδὸς γιὰ τὸ Μπὺν βρισκεται κοντὰ στὸ βασιλικὸ ἀνάκτορο, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἀκούονταν καθαρά οἱ πυροβολισμοὶ καὶ τὸ βουϊτὸ τοῦ ὄχλου, πού σὰν χεῖμαρρος ἀρμυρᾶσε στὸς λιγιστοὺς ὑπερασπιστὲς τοῦ ἀτυχοῦ μονάρχη, τοῦ ἀστοῦ βασιλιᾶ, ὅπως ἤθελε νὰ τὸν ὀνομάζουν. Ὁ ἥσυχος αὐτὸς δρόμος ἦταν παντέρημος. Κανένα φῶς δὲν ἔλαμπε πούθενά. Μονάχα σ' ἓνα σπῆτι ἓνα παράθυρο ἔβριγε φωτισμένο. Ἐξαφνα, μέσα στὸ θόρυβο, ἀκούστηκε ὁ πραγματικὰ ἀπροσδόκητος ἦχος ἑνὸς πιάνου. Δισταχτικὲς, ντροπαλὲς, οἱ νότες μάλις διακρινόνταν μέσα στὸν ἀντίλαλο τῆς ἀνθρώπινης τρικυμίας. Ἄν ὅμως κανεὶς πρόσεχε τὴν παράκαιρη αὐτὴ μουσικὴ, θὰ καταλάβαινε πῶς ὁ πιανίστας ἦταν ἀπόλυτα ἀρχαῖος, γιατί, μὲ δυσκολία, ἔπαιζε τὸ ντό-ρε-μί. Ποιὸς νὰ ἦταν, λοιπόν, ὁ πρωτόπειρος αὐτὸς καλλιτέχνης, πού διάλεξε μιὰ τέτοια στιγμή γιὰ νὰ κάνῃ τὴν ἀσκησὴν του; Ἐκεῖνος πού θὰ μπορούσε νὰ ἔμπαινε ἀπαρατήρητος στὸ φωτισμένο αὐτὸ δωμάτιο, θὰ ἔβλεπε ἓνα παράδοξο θέαμα. Μπρὸς σ' ἓνα πιάνο ἦταν καθισμένο ἓνα παιδάκι ὡς ἔξη ἐτῶν καὶ πλάι του μιὰ κυρία προσπαθοῦσε νὰ ὀδηγήσῃ τὰ δυσκίνητα ἀκόμη δακτυλάκια του. Κατὰ μῆκος τοῦ κλαβιῆ ἀπλωνόταν μιὰ λωρίδα χαρτιοῦ, ὅπου ἦταν σημειωμέναι οἱ θέσεις τῶν πλήκτρων τοῦ πενταγράμμου. Ἡ κυρία αὐτὴ λεγόταν Ἀδελαῖς Μασσενέ, ὁ δὲ μικρὸς, ὁ γυιὸς τῆς, Ἰούλιος Μασσενέ, πού ἐκεῖνη ἀκριβῶς τὴ στιγμή ἔπαιρνε τὸ πρῶτο του μάθημα μουσικῆς.

14-5-1469: Γέννηση τοῦ Μακιαβέλλι.

Ὁ «Μακιαβελλισμὸς» κατάντησε στοὺς νεωτέρους χρόνους συνώνυμος μὲ τὴ σκοτεινὴ πανουργία, τὴν ἐπιστημονικὴ ὑπουλότητα καὶ τὸ διαβολικὸ κινισμὸ. Ὁ ἀδικος αὐτὸς χαρακτηρισμὸς, πού βαρύνει τὸ ἔργο τοῦ ξεκουστοῦ γραμματέα τῆς Φλωρεντινῆς Δημοκρατίας, εἶχε γιὰ προέλευση τὸ ἀθάνατο πραγματικὰ βιβλίον τοῦ ὀ «Ἀρχοντα», πού εἶν' ἓνα ἀπ' τὰ μνημεῖα τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας. Ἡ λογοτεχνικὴ του παραγωγή θὰ ἀρκοῦσε, βέβαια, νὰ τὸν κάνῃ γνωστὸ. Ὁ Μακώλεϋ μάλιστα κρίνει τὴν κωμῆδιάν του «Μανδραγόρας» γιὰ τὸ καλύτερο θεατρικὸ ἰταλικὸ ἔργο καὶ γενικὰ λέει γι' αὐτόν: «Ἄν ἀφιερωνόταν μονάχα στὴ φιλολογία, θὰ ἔφτανε στὰ πῶς ψηλὰ ἐπίπεδα τῆς τέχνης». Στὴν πολιτικὴ του ὁμοῦς ἰδιοφυΐα χρωστᾷ τὴν παγκόσμιον φήμην του καὶ τὴ μεγάλην του δημοτικότητα στὴν Ἰταλία. Ἐκεῖ, τὸν θεωροῦν ἓνα εἶδος ἐθνικοῦ ἥρωα, γιατί, τριακόσια χρόνια πρὶν ἀπ' τοὺς Μαζίνι, Γαριβάλδι καὶ Καβούρ, διανοήθηκε καὶ προπαγάνδισε τὴν ἐνότητα τῆς

Ἰταλικῆς Χερσονήσου. Ὁ κ. Μουσσολίνι σ' ἓνα «Preludio al Machiavelli», πού ἔγραψε τὸ 1924, λέει τὰ ἑξῆς γιὰ τὴν ἐπικαιρότητα τοῦ ἔργου του: «Βεβαιῶνω πῶς οἱ θεωρίαι τοῦ Μακιαβέλλι εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερον ζωντανές, ὕστερα ἀπὸ τέσσαρες αἰῶνες».

Τὸν «Ἀρχοντα» τὸν ἔγραψε κατὰ σύστασιν τοῦ Φερδινάνδου τῶν Μεδίκων, ὅχι ὅμως καθ' ὑπαγόρευσίν του. Μὲ τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦ πνεῦμα ὁ λεπτὸς αὐτὸς διπλωμάτης δὲ σκόπευε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα κανενός, παρὰ μιὰ μόνον ἰδέαν, τὴν πολυτιμότερην πού ὑπάρχει, τὴν Πατρίδα. «Ἀγαπῶ τὴν πατρίδα μου, λέει, περισσότερο κι' ἀπ' τὴν ψυχὴν μου». Καὶ μ' αὐτὸ δὲν ἐννοοῦσε μονάχα τὴ Φλωρεντία, ἀλλὰ ὅλην κληρῆν τὴ δυστυχισμένη καὶ ἀλληλοσπαρασσόμενη τότε Ἰταλία.

19-6-1623: Γέννηση στὸ Κλερμόν-Φερράν τοῦ Μπλαῖζ Πασκάλ.

Τὸ Πῶρ-Ρουαγιάλ, πού εἶναι, ὅπως ξέρουμε, στενὰ συνδεδεμένο μὲ τ' ὄνομα τοῦ Πασκάλ, κατάντησε τουριστικὸ κέντρο. Κόσμος πολὺς πηγαίνει ταχτικά κι' ἐπισκέπτεται τὰ μέρη ὅπου ἔζησε ὁ μεγάλος φιλόσοφος, ἀκούγοντας τὶς τετριμμένες ἐξηγήσεις τοῦ φύλακα, πού σὰν γραμμόφωνο, ἐπαναλαμβάνει ὅτι ἀποστήθισε ἀπ' τὶς ἐντυπῆς ὀδηγίαις τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Σὲ μιὰ τέτοια κοσμοσυρροή βρέθηκε, τὸ 1935, ὁ κ. Μαρσέλ Ἀρλάν. Ἐντύπωση τοῦ ἔκανε τὸ εἶδος τῶν ἐπισκεπτῶν. Οἱ περισσότεροι ἦσαν κοσμικοὶ τύποι, πού ἴσως οὔτε κἀν θὰ εἶχαν διαβάσει ποτὲ τὸν Πασκάλ. «Τί ἀντιπροσωπεύουν γιὰ σᾶς, ἔγραψε τότε, τὸ Πῶρ-Ρουαγιάλ κι' ὁ Πασκάλ; Τί εἶναι ἐκεῖνο πού σᾶς σπρώχνει νὰ κάνετε ἓνα τέτοιο προσκύνημα; Μήπως ὁ Ἰανσενισμὸς; Ὁχι βέβαια. Μιὰ τέτοια θρησκευτικὴ αἴρεσις, πού γιὰ τὸν περισσότερο κόσμον εἶναι σκοτεινὴ, δὲν μπορεῖ νὰ ἐλκύσῃ. Μήπως ὁ ἀρχηγὸς τῆς, ὁ Ἀρνώ; Δὲν τὸ πιστεύω. Οἱ πῶς πολλοὶ δὲν ξέρουν οὔτε ἂν ἔζησε. Μήπως, τέλος, ὁ πόθος τῆς μελέτης; Ἀκόμη λιγώτερο. Πάντως, ἔρχονται στὸ αὐστηρὸ Πῶρ-Ρουαγιάλ. Ἐρχονται, γιατί τ' ὄνομά του εἶναι φανταχτερό. Ἐρχονται γιὰ ν' ἀναπνεύσουν μιὰ ἀτιμώσφαιρα περασμένης ἐποχῆς. Ἐρχονται πρὸ πάντων γιατί στὸ Πῶρ-Ρουαγιάλ ἡ ἠθικὴ δίνει τὴν ἐλκυστικὴν αἴσθησιν τοῦ σκανδάλου. Ἄν μερικοὶ διανοούμενοι τοῦ 17ου αἰῶνος, ἀπὸ τοὺς πῶς εὐγενεῖς, μαζώχτηκαν ἐκεῖ καὶ θέλησαν νὰ σκεφτοῦν μὲ θάρρος καὶ νὰ ζήσουν σύμφωνα μὲ τὴν σκέψιν τους, αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ μεγάλη ἐντύπωση. Σιγὰ σιγὰ ὅμως ἡ φαντασία ἀρχισε νὰ πλάθῃ μύθους. Οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ χαρακτηρίστηκαν ἀνυπότακτοι, ἐπαναστάται, τέλος θύματα. Νὰ κάτι πού ἀσφαλῶς ἐλκύει τὸν κόσμον. Σ' αὐτὴ τὴ φήμην στηρίζω τὴ σημερινὴν κοσμοσυρροήν πού βλέπουμε στὸ Πῶρ-Ρουαγιάλ».

25-6-1875: Πρῶτο ταξίδι τοῦ Ἰωσήφ Κόνραντ.

Στις 25 Ἰουνίου 1875 τὸ καράβι «Μὸν Μπλάν»

ἄφηγε τὴ Μασσαλία γιὰ τὴ Μαρτινίκα. Ἀνάμεσα στὸ πλήρωμα μπορούσε κανεὶς νὰ διακρίνη ἓνα « μαθητευόμενο », ὡς 18 χρονῶν, μὲ ἀρκετὰ εὐγενικὸ ἐξωτερικὸ κι' ὀλόξανθα μαλλιά. Ζωηρός, ἀεικίνητος, ἔτρεχε ἐδῶ κι' ἐκεῖ, χωρὶς ὁμοίως νὰ παραλείπη, κάθε τόσο, νὰ ρίχνη ματιές, ἄλλοτε στὶς ἀκτὲς τῆς Γαλλίας, πού χάνονταν μέσα στὴν ὁμίχλη τοῦ δειλίου, ἄλλοτε στὴ θάλασσα, πού ἀπλωνόταν ἀτέλειωτη, μπρὸς στὸ πλοῖο. Ὁ νεαρὸς ναυτικὸς ὀνομαζόταν Ἰωσήφ Κόνραντ. Ἡ χαρὰ πούνοιωθε, τὴ στιγμή ἐκείνη, ἦταν μεγάλη. Τ' ὄνειρό του εἶχε πραγματοποιηθῆ. Ταξίδευε! Αὐτὸς ὁ στεριανός, — γεννήθηκε στὴν Οὐκρανία καὶ μεγάλωσε στὴν Κρακοβία, — εἶχε ξεμυαλισθῆ μὲ τὴ θάλασσα. Ὁ μόνος του πόθος ἦταν τὸ ταξίδι, ἡ μοναδική του ἐπιθυμία, νὰ γίνῃ ναυτικός. Κι' ἔτσι, μιὰ μέρα, ἀδιαφορώντας γιὰ τὰ παρακάλια καὶ τὰ δάκρυα τῶν δικῶν του, ἄφησε τὴν Πολωνία καὶ τράβηξε ἴσα στὴ Μασσαλία, μὲ μόνον σκοπὸ νὰ μαρκάρῃ — καὶ τὸ κατορθώσῃ. Ἡ πρώτη αὐτῆ γνωριμία μὲ τὴ θάλασσα βάσταξε ἕξη μῆνες. Στὸ διάστημα αὐτό, εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀπολαύσῃ, μὲ τὴν ἀνεσὴ του, τοὺς γραφικοὺς ὄριζόντες τῶν Ἀντιλλῶν, πού θυμήθηκε γράφοντας τὴν « Περιπέτεια », συγχρόνως ὁμοίως νὰ δοκιμάσῃ τοὺς σκληροὺς κόπους καὶ κινδύνους τῆς ναυτικῆς ζωῆς. Δὲν ἀποθαρρύνθηκε ἀπ' αὐτό. Ἀντίθετα, ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴ θάλασσα, τὴν αἰώνια πλανεύτρα, μεγάλωσε. Στις 24 Δεκεμβρίου 1875 τὸ καράβι γύρισε στὴ Μασσαλία. Στις 10 Ἰουλίου 1876, ἐν' ἄλλο πλοῖο ὁ « Ἀγιος Ἀντώνιος » ἄφηγε τὸ λιμάνι. Σ' ἓνα ἀπ' τὰ κατάρτια του, ὁ Κόνραντ, κουνώντας τὸ σκούφο του ἀποχαιρετοῦσε, γιὰ δεύτερη φορὰ, τὴ στεριά. Ἡ θάλασσα, οἱ περιπέτειες, οἱ κίνδυνοι, ἦταν μιὰ σπουδαία σχολὴ γιὰ τὸ νεαρὸ Πολωνό. Ὁλ' αὐτὴ ἡ ζωὴ, ἡ γιομάτη ἀπρόοπτα, περνάει στὰ ἔργα του. Ὁ Κόνραντ, ὁ συγγραφέας τῆς θάλασσας καὶ τῆς περιπέτειας, ἦταν συγχρόνως καὶ κριτικός. Ἐν' ἀπ' τὰ ὠραιότερα κριτικὰ ἔργα του εἶν' ἡ μελέτη του γιὰ τὸν Ἀλφόνς Ντωντέ, πού θεωρεῖται ἡ πιὸ τέλεια ἀνάλυση τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου γάλλου μυθιστοριογράφου. Ὁ Κόνραντ πέθανε στις 3/8/1924 στὸ Μπίσομπορν κοντὰ στὸ Καντερμπούρν, πασίγνωστος πιά, νοσταλγώντας ὁμοίως πάντα τὴ θάλασσα.

25 - 6 - 1822 : Θάνατος τοῦ Χόφφμαν.

Ὁ Γουλιέλμος Χόφφμαν γεννήθηκε τὸ 1776 στὴ Καινιξβέργη. Ἦταν συγχρόνως νομικός, λογοτέχνης, σκιτσογράφος καὶ μουσικός. Ἡ μεγάλη ἀγάπη πού εἶχε στὸ Μότσαρτ, τὸν ἔκανε ν' ἀλλάξῃ τ' ὄνομά του κι' ἀπὸ Γουλιέλμος εἶνε Ἀμεδαῖος. Τὸ 1800, — ἦταν τότε δικαστικὸς σύμβουλος στὸ Βερολίνο, — ἐπρόκειτο νὰ διορισθῆ στὴ διοίκηση τοῦ Πόζεν, ὅταν ξαφνικὰ τοῦρθε ἡ φαινή ἰδέα νὰ κάνῃ τὶς γελοιογραφίες ὄλων τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων ἐκείνης τῆς πόλης. Ἀποτέλεσμα: ἡ μετάθεσή του στὸ Πλόσκ. Τὸ 1804 διορίστηκε στὴ διοίκηση τῆς Βαρσοβίας. Ἐκεῖ ὁμοίως ρίχτηκε στὰ γλέντια ἀφίνοντας τὴ λογοτεχνία καὶ τὴ μουσική. Ὅταν οἱ Γάλλοι

τὸ 1804 κατέλαβαν τὴ Βαρσοβία, ὁ Χόφφμαν ἔχασε τὴ θέση του κι' εἶνε « καπελαῖστερ » στὸ θέατρο τοῦ Μπόμπεργκ κι' ἀργότερα τῆς Λειψίας, ἀλλὰ ἔγραφε καὶ στὴ « Μουσικὴ Ἐφημερίδα » κριτικὲς καὶ διηγήματα. Δὲν ξεχνούσε ὁμοίως καὶ τὰ σκίτσα. Ὅλοι οἱ τότε ἐπιφανεῖς Γάλλοι στρατηγοὶ γελοιογραφήθηκαν ἀπ' αὐτόν. Τὰ φιλολογικά του ἔργα εἶναι ἀνώτερα ἀπ' τὶς ὕστερες καὶ τὰ σκίτσα του. Στις νουβέλλες του καὶ τὰ μυθιστορήματά του συναντοῦμε μιὰ δυνατὴ φαντασία καὶ μιὰ βαθειὰ παρατηρητικότητα, πού μᾶς δίνουν τὴν ἐντύπωση πὼς κι' οἱ πιὸ ἀπίθανες ἱστορίες του εἶν' ἀληθινές. Ἀναφέρουμε τὰ κυριώτερα: « Τὸ Ἐλιξίριο τοῦ διαβόλου », « Τὰ νυχτερινὰ διηγήματα », « Οἱ ἀδελφοὶ Σεραπιόν », « ὁ Γάτος Μούρ ».

28 - 6 - 1867 : Γέννηση τοῦ Πιραντέλλο.

Ὁ μεγάλος αὐτὸς Ἰταλὸς θεατρικὸς συγγραφέας στὴν ἀρχὴ παρουσιάστηκε στὸ κοινὸν ὡς ποιητής, ὕστερα ὡς διηγηματογράφος καὶ στὸ τέλος δοκίμασε τὶς δυνάμεις του στὸ θέατρο χάρις στὴν ἐπιμονὴ τοῦ Σικελοῦ λογοτέχνη Νίνο Μαρτόλιο πού καλά καὶ σώνει ἤθελε νὰ κάνῃ μονόπρακτο δράμα τὸ διήγημά του « Τὸ δάγκωμα ». Ἡ διαλεκτικὴ λεπτότητα καὶ ἡ ἀντίθεση μεταξὺ τῆς ὑποκειμενικῆς καὶ τῆς ἀντικειμενικῆς ἀλήθειας, πού συναντοῦμε στὰ ἔργα του, τὸν ἐπέβαλαν τόσο στὸ κοινόν, ὅσο καὶ στοὺς θεατρικοὺς κύκλους ὅλου τοῦ κόσμου, ἀν καὶ στὴν ἀρχὴ ἡ δραματικὴ του τέχνη εἶχε χαρακτηρισθῆ ὡς « διανοητικὴ ». Ἡ ψυχρὴ του εἰρωνία, τὸ σαρκαστικὸ χιούμορ κι' ἡ ἐλαφρὰ ἀπαισιοδοξία τῶν μυθιστορημάτων του φανερώθηκαν μὲ μεγαλύτερη δύναμη στὰ δραματικά του ἔργα, πού τὰ περισσότερα εἶναι διασκευές τῶν κρῶτων.

B. N. ΝΙΚΟΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ν. Π. Ἀνδριώτης: « Πειραματικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς διαρκείας τῶν νεοελληνικῶν φωνηέντων ». Ἀνατόπως ἐκ τοῦ Ν' τόμου τῆς « Ἀθηνῶν ».

Κώστας Θρακιώτης: « Ἀλμπατρος ». Δράμα σὲ τρεῖς πράξεις καὶ ὀκτῶ εἰκόνες. Ἐκδότης Ἀρ. Ν. Μαυρίδης.

Γιάννης Ρίτσος: « Τὸ Ἐμβατήριον τοῦ Ὠκεανοῦ ». Ποιήματα. Ἐκδόσεις Γκοβόστη Δρ. 30.

Κώστα Η. Μπίρη: « Αἱ ἐκκλησίαι τῶν παλαιῶν Ἀθηνῶν ». Ἀνεκοινώθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ἀν. Ὀρλάνδου. Πρόλογος τοῦ Ὑπουργοῦ - Διοικητοῦ κ. Κώστα Κοτζιά. Εἰσαγωγή τοῦ Δημάρχου Ἀθηναίων κ. Ἀμβροσίου Πλυτᾶ. Ἐξεδόθη χορηγία τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ἐκ τοῦ βιβλιοπωλείου « Ἐστίας » Ἰ. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας Α. Ε.

Θεοδώρου Μιχαὴλ Τσερπέ: « Ἡ ἐνάσκησις τῆς ἀγροτικῆς πίστεως ἐν Ἑλλάδι ». Ἐπαινος Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἐκδόσεις Γκοβόστη Δρ. 50.

Ἄντζια Παντούλη: « Ἀπαραίτητο σάν τὸ χρυσάφι ». Δρ. 40.

Παύλου Δημ. Μυροβλύτου (Μιχαὴλ): « Τὰ ἀνθη τοῦ καλοῦ ». Ποιήματα. Δρ. 25.

Γ. Ι. Φουσάρα: « Βιβλιογραφικὰ στὸν Παπαδιαμάντη ». Δρ. 20.

Σώτου Σκούταρη: « Στοχασμοὶ κι' αἰσθήσεις ». Ποιήματα. Ἐκδόσεις « Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας ».

Φρίξου Τζιόβα: « Ἐντελβίαι ». Ποιήματα. Δρ. 20.